

MAMBO MUHIMU ZAIDI: KINACHOHESABIKA KWELI KATIKA MJADALA KUHUSU USAWA WA KIBIBLIA WA MWANAMUME NA MWANAMKE

na Andrew Bartlett (Tafsiri ya Kijerumani: Hans-Jörg Ronsdorf www.frauen-vergebt-uns.de)

Mjadala wa kitaalamu ni mpana na unaweza kuchanganya sana, lakini kuna mambo kadhaa muhimu ya msingi. Katika vifungu vikuu, tafsiri za ukamilishano zinaachana na Maandiko Matakatiifu, au zinaongeza kwenye Maandiko Matakatiifu kitu ambacho kwa kweli hakimo humo.

UTANGULIZI

Mjadala kati ya wakamilishano na wanausawa ni *kichaka* na *kinamasi* cha maoni yanayopingana kuhusu kile ambacho Maandiko Matakatiifu yanafundisha. (“Wakamilishano” wanashikilia mtazamo kwamba wanaume na wanawake ni sawa mbele za Mungu, lakini ni mapenzi ya Mungu kwamba wanaume wawaongoze wanawake, hasa katika ndoa na katika kanisa. “Wanausawa” wanashikilia mtazamo kwamba wanaume na wanawake wote wanaweza kushika majukumu ya uongozi.)

Hayo yanajumuisha maoni yanayopingana kuhusu maana ya maneno na vifungu katika Biblia, pamoja na maoni yanayopingana kuhusu mazingira ya kihistoria na ya kitamaduni ya kile ambacho Biblia inasema.

Kitabu cha msingi cha wakamilishano, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, kilichohaririwa na John Piper na Wayne Grudem, kina kurasa 684 (toleo lililochapishwa la 2021). Kitabu kikubwa cha Grudem, *“Evangelical Feminism and Biblical Truth”*, kina kurasa 856. Mfululizo wa video wa hivi karibuni wa Mike Winger kuhusu mada *“Women in Ministry”* una urefu wa saa 43.

Kwa upande wa usawa, au wa ushirikiano wa pande zote (mutualist), katika mjadala huu, kitabu cha Phil Payne *“Man and Woman, One in Christ”*, kinachoshughulikia nyaraka za Paulo peke yake, kina zaidi ya kurasa 500. Toleo la tatu la *“Discovering Biblical Equality”*, kilichohaririwa na Ron Pierce, Cynthia Westfall na Christa McKirland, kina kurasa 698.

Zaidi ya hayo, kuna vitabu vingine vingi kwa pande zote mbili za mjadala – kwa kawaida vya kurasa 200 hadi 400.

Kitabu changu kipya, *“True Complementarity: The way of Christ for men and women”* (kitatoka Oktoba 2026), kinazishughulikia hoja hizo zote mbalimbali, na kwa hiyo kina takriban ukubwa sawa na kitabu kikubwa cha Grudem.

Kama mna muda na wito wa kujifunza na kuchambua habari hizi zote, hilo ni jambo jema. Lakini kama sivyo, je? Vipi kuhusu mwamini ambaye tayari ana mambo mengi maishani mwake kadiri anavyoweza kubeba? Vipi kuhusu mchungaji ambaye tayari ana shughuli nyingi mno na anahangaika daima ili asibaki nyuma?

Lengo langu katika makala hii ni kutoa katika mjadala wote mambo yaliyo *muhimu* na mambo yaliyo *muhimu zaidi*.

Mambo muhimu ni yale ambayo kwa uwazi zaidi yanaongoza kwenye msimamo wa ushirikiano wa pande zote – msimamo wa kuheshimiana na wa usawa. Kisha kutoka katika mambo hayo muhimu

nitachagua mambo mawili yaliyo muhimu zaidi. Haya ni mambo mawili ya msingi ambayo ninaamini kwamba, kila moja peke yake, yanaondoa msingi wa msimamo wa ukamilishano. Kama mtu angekuwa na dakika moja tu ya kueleza kwa nini wafuasi wa ushirikiano wa pande zote wanaukataa msimamo wa ukamilishano, haya ndiyo mambo mawili ambayo angepaswa kuyataja.

Tumaini langu ni kwamba makala hii itasaidia ndugu zetu wa kiume na wa kike wanaoshikilia ukamilishano wafike mahali pazuri zaidi, mahali ambapo anga juu yake ni la samawati laini zaidi na nchi chini yake ni ya kijani kibichi kinachopendeza zaidi.

Kwanza nitaeleza msimamo wa ushirikiano wa pande zote kwa namna chanya.

Kisha nitaeleza mambo kumi ya msingi ambamo msimamo wa ukamilishano unaachana na kile ambacho Maandiko Matakatifu yanasema. Tutayashughulikia kwa ujumla kufuatana na mpangilio wa vitabu vya Biblia – ingawa si kwa usahihi kabisa, kwa sababu inafaa kutofautisha kati ya ndoa na huduma. Hilo ndilo litakalokuwa sehemu kubwa ya maudhui yetu.

Mwishoni tutayachagua yale mambo mawili yaliyo muhimu zaidi. La kwanza linahusu maneno aliyoyachagua Paulo katika 1 Timotheo 2:12. La pili linahusu kukosekana kwa maagizo ya Mungu kwa wanaume wafanye kile ambacho wakamilishano wanawaamuru wanaume. Mwishoni mwa makala mtaona kwa nini haya ndiyo mambo mawili yaliyo muhimu zaidi.

MTAZAMO WA USHIRIKIANO WA PANDE ZOTE

Mtazamo wa ushirikiano wa pande zote kuhusu wanaume na wanawake unaanzia kwenye msingi wa pamoja ambao wasomi wa ukamilishano pia wanaukubali. Msingi huo wa pamoja ni kuukataa mtazamo wa kimapokeo wa walio wengi kuhusu wanawake.

Katika historia, wanawake waliwekwa chini ya wanaume. Sababu kuu iliyotolewa kwa hali hiyo ya kuwa chini ilikuwa kwamba wanawake ni duni – wanawake walionekana kuwa duni kwa asili, kwa hiyo walipaswa pia kuwa chini kwa cheo. Kwa sababu ya hali yao ya asili ya kuwa duni walipaswa kutiishwa chini ya wanaume katika kila eneo la maisha – katika jamii na katika maisha ya umma, katika familia na katika kanisa.

Kudharau akili na uwezo wa kimaadili wa wanawake halikuwa wazo la pembeni la watu wachache wa ajabu. Ulikuwa ndio mtazamo uliotawala. Tungeweza kunukuu majina makubwa ya Ukristo, kama Clement wa Aleksandria, Augustine, Thomas Aquinas, Luther, Calvin, naam, hata Wesley.

Kwa mfano, hebu tunukuu kile ambacho mwanatheolojia mkuu wa Kipuriti, Richard Baxter, aliandika mwaka 1665. Anawashauri wanaume, kabla ya kuoa, wafikirie ni uvumilivu kiasi gani watakaouhitaji kwa sababu ya tabia ya asili ya wanawake:

“Si uvumilivu mdogo ambao udhaifu wa asili wa jinsia ya kike unaudai kutoka kwenu. Mbali na wachache tu walio wavumilivu na wenye tabia ya kiume, kwa ujumla wanawake wana mawazo yanayoruka-ruka, ni wanyonge, wenye hisia kali na wasio na subira, wepesi wa kukasirika, kuona wivu au kutoridhika; zaidi ya hayo wana akili dhaifu, na kwa hiyo hawawezi kujirekebisha wenyewe. Wako kati ya mwanamume na mtoto: Wachache wana zaidi ya mwanamume, na wengi wana zaidi ya mtoto; lakini wengi wao wako tu katika hali ya katikati.” (Baxter, A Christian Directory, sehemu ya 2: Christian Economics, sura ya 1.)

Mtazamo huu kuhusu wanawake si wa kupita kiasi. Ni kama kanuni ya kawaida.

Wasomi wa ushirikiano wa pande zote na wasomi wa ukamilishano wote kwa haki wanaukataa mtazamo huu wa kimapokeo. Hautokani na Neno la Mungu, bali na falsafa na utamaduni wa wanadamu.

Katika historia ya kanisa kulikuwa na sauti zenye kuheshimika zilizopinga mtazamo wa walio wengi. Kwa mfano, katika karne ya nne Basil Mkuu alisisitiza kwa nguvu kwamba kwa asili wanawake wako sawa na wanaume kimaadili na kiakili (Basil, *Über den Ursprung der Menschheit* (Kuhusu asili ya mwanadamu), hotuba ya 1). Lakini mtazamo wa walio wengi, kwamba kwa asili wanawake ni duni kuliko wanaume, uliendelea kushikiliwa kwa ukaidi mkubwa.

Baada ya karne nyingi za mjadala, hasa katika karne ya 17 hadi ya 20, mtazamo wa walio wengi katika kanisa hatimaye ulikuwa umebadilika mwishoni mwa miaka ya 1980. Uligeukia kukubali usawa wa kweli wa asili ya mwanamke na ile ya mwanamume – kimaadili na kiakili –, kama unavyoelezwa katika Maandiko Matakatifu.

Bwana Yesu hajaacha kulitakasa kanisa lake.

Mwanzo

Msingi wa mtazamo uliorekebishwa kuhusu wanawake ni Mwanzo 1:26-28, ambapo wanaume na wanawake wote waliumbwa kwa mfano wa Mungu kama watawala wenza juu ya uumbaji wa Mungu.

Basi, usawa kama watu kamili wa kibinadamu walioumbwa kwa mfano wa Mungu haumaanishi kwamba wanaume na wanawake *wanafanana*. Mungu alituumba mwanamume na mwanamke. Kwa hiyo wanaume na wanawake ni tofauti. Kwa kweli wanakamilishana.

Ni hasa kwa sababu ya tofauti kati ya wanaume na wanawake ndiyo maana ninatumia neno “mfuasi wa ushirikiano wa pande zote” (mutualist) badala ya neno “mwanausawa” (egalitarian). Kwa bahati mbaya baadhi ya watu wanalielewa vibaya neno “mwanausawa” kana kwamba ni dai la uongo kwamba wanaume na wanawake wanafanana.

Hapa tunahitaji mtazamo wa Biblia:

- Kuwa mwanadamu kwa mfano wa Mungu ndilo jambo la kwanza; kuwa mwanamume na kuwa mwanamke ni muhimu, lakini ni jambo la pili.

Tukumbuke kwamba Mungu aliwaumba wanyama dume na jike. Lakini wanyama hawakuumbwa kwa mfano wa Mungu. Mfano wa Mungu haupo katika tofauti yetu ya kijinsia, bali katika ubinadamu wetu.

Baada ya Mwanzo 1:28 kuwataja wanaume na wanawake kama watawala pamoja – mada ya “kutawala” inatajwa tena wapi baadaye? Katika Mwanzo 3:16, ambapo wanadamu walikuwa wamepotea njia na kumwasi Mungu. Mungu anamwonya mwanamke kwamba matokeo ya kutotii yatakuwa utawala wa mwanamume (“naye atakutawala”).

Miongoni mwa hali halisi za maisha ni kwamba wanaume wana nguvu kubwa zaidi za misuli kuliko wanawake, na kwamba wanaume hawazai watoto. Kwa hiyo wanadamu wanapoamua kutomtii Mungu na kujiweka wenyewe mahali pa kwanza, kwa kawaida matokeo yake ni kwamba wanaume wanawatawala wanawake. Hiyo ndiyo Mwanzo 3.

Lakini mpango wa awali wa Mungu katika Mwanzo 1 haukuwa utawala wa kiume (wanaume juu ya wanawake), bali utawala wa pamoja (wanaume na wanawake juu ya uumbaji).

Agano la Kale kwa Ujumla

Agano la Kale linashuhudia kwamba pale ambapo Roho wa Mungu anafanya kazi, wanawake wanaitwa kushika majukumu ya uongozi.

Hapa tunaweza kumfikiria Miriamu (Kutoka 15; Hesabu 12; 1 Mambo ya Nyakati 6:3; Mika 6:4), Hulda (2 Wafalme 22; 2 Mambo ya Nyakati 34) na hasa Debora (Waamuzi 4-5).

Katika Agano la Kale, kabla ya wakati wa wafalme, kuna viongozi watatu tu walioteuliwa na Mungu ambao waliunganisha ndani yao kazi za kiongozi mkuu wa taifa, nabii, mwamuzi mkuu na amiri jeshi mkuu: Musa, Samweli na Debora.

Mungu hapingi wanawake kushika nafasi za uongozi. Kwa maana wanawake, sawa na wanaume, wameumbwa kwa mfano wa Mungu.

Yesu

Katika utamaduni wa Kiyahudi wa karne ya kwanza, wanawake – kama ilivyokuwa mahali pengine pia – walionekana kuwa duni kuliko wanaume kimaadili na kiakili. Lakini Yesu hakuwatendea wanawake kama watu wa daraja la pili. Aliwapokea kama wanafunzi kamili pamoja na wanaume.

Katika Injili, Yesu anawafundisha wanafunzi wake jinsi wanavyopaswa kuishi. Katika mafundisho yake hatofautishi kati ya mtindo wa maisha wa wanaume na ule wa wanawake.

Lakini tunaieleza kwamba aliwaita mitume kumi na wawili – wote wakiwa wanaume?

Huo ulikuwa utaratibu uliofungamana na wakati wake. Ilikuwa ishara iliyokumbusha wale mababa kumi na wawili wa makabila. Wakati wa Yesu, kwa mamia ya miaka hapakuwa tena na makabila kumi na mawili katika Israeli. Tendo la kiishara la kukusanya wanaume kumi na wawili kumzunguka lilionyesha kwamba sasa alikuwa akiliunda upya taifa la Israeli kumzunguka yeye.

Kazi ya muda ya ishara hii inathibitishwa katika Matendo ya Mitume 1, ambapo Petro anatoa maelekezo kuhusu atakayechukua nafasi ya Yuda. Mrithi huyo lazima awe mwanamume ambaye alikuwa katika kundi la wanafunzi wakati wote wa huduma ya hadharani ya Yesu (Matendo ya Mitume 1:21-22). Jambo hilo ni la mara moja tu.

Kuna jambo la kibiblia lenye uzito sawa linalolingana na ishara ya wale Kumi na Wawili. Linaonekana katika ufufuo wa Yesu. Ni uchaguzi wake wa makusudi wa wanawake kuwa wa kwanza kushuhudia kwamba alikuwa amefufuka kutoka kwa wafu. Tunaliona hilo katika masimulizi ya ufufuo katika Mathayo 28, Luka 24 na Yohana 20. Tendo hili la kiishara linaonyesha kwamba msiba wa Mwanzo 3 sasa unarekebishwa tena. Kama Thomas Aquinas alivyosema – akimkumbuka Hawa, aliyemfanya Adamu ale tunda lililokatazwa:

“Kama vile alivyokuwa mwanamke aliyekuwa wa kwanza kutangaza maneno ya mauti, vivyo hivyo alikuwa mwanamke ambaye angekuwa wa kwanza kutangaza maneno ya uzima” (Thomas Aquinas, Ufafanuzi wa Injili ya Yohana, hotuba ya 3 juu ya Yohana 20).

1 Wakorintho 7

Sasa tunafika kwenye kifungu kirefu kuliko vyote katika Agano Jipya kuhusu ndoa: 1 Wakorintho 7.

Hapa ndipo mahali pekee katika Biblia panapozungumziwa waziwazi mamlaka katika ndoa, na jinsi maamuzi yanavyopaswa kufanywa katika ndoa.

Je, katika 1 Wakorintho 7 mume ana mamlaka ambayo mke hana? Hapana. Wao ni mwili mmoja. Katika mstari wa 4 Paulo anatumia maneno yale yale kabisa kwa mamlaka ya mume na kwa mamlaka ya mke. Mamlaka yao ni ya pande zote mbili.

Je, katika 1 Wakorintho 7 mume ndiye mfanya maamuzi? Hapana. Katika mstari wa 5 Paulo anasema kwamba maamuzi kuhusu kutumia muda pamoja katika maombi, na kuhusu tendo la ndoa, yanapaswa kufanywa kwa kukubaliana. Huo ndio ushirikiano wa pande zote katika ndoa.

Waefeso 5 na 1 Petro 3

Katika Waefeso 5:21 Paulo anawaita waamini wote kunyenyekeana, kila mmoja akijiweka chini ya wengine.

Baadhi ya wafasiri wanawatoa waume katika agizo hili kuhusiana na wake zao. Lakini Paulo hafanyi hivyo. Katika Neno la Mungu hakuna jambo la pekee la namna hiyo lililowekwa.

Baada ya Paulo kuwaita waamini wote kunyenyekeana katika mstari wa 21, kwa nini anaendelea katika mistari ya 22-24 kuwakumbusha wake hasa kwamba wawanyenyekee waume zao? Huenda baadhi ya wake Wakristo huko Efeso walidhani kwamba hadhi yao mpya ya usawa pamoja na waume zao katika Kristo iliwapa sababu ya kutonyenyekea na kutowaheshimu waume zao. Paulo anawakumbusha wanyenyekee na wawaheshimu waume zao kwa kumcha Kristo.

Katika kifungu hiki Paulo anatumia mfano wa kichwa ili kuonyesha jinsi mume anavyopaswa kumtendea mkewe. Si mfano wa kutawala, bali wa kile ambacho tungeweza kukiita “jukumu la mwokozi” (taz. 5:23). Anachowaza ni hiki: Kichwa kinafanya nini kinapounganishwa na mwili? Kinaulisha na kuutunza.

Mfano wake wa kichwa na mwili unategemea wazo lililozoeleka kwamba kichwa kinaulisha mwili. Kama vile Kristo kwa upendo wa kujitoa anawalisha watu wake, ambao ameungana nao, vivyo hivyo mume anaitwa kwa upendo wa kujitoa amlishe na kumtunza mkewe, ambaye ameungana naye kuwa mwili mmoja (5:25-33a).

Ninafikiri kwamba hapa Paulo anatumia kanuni iliyowekwa na Yesu:

“Na kila aliyepewa vingi, kwake huyo vitatakwa vingi; na yeye waliyemwekea amana vingi, kwake huyo watataka zaidi.” (Luka 12:48)

Waume wana nguvu kubwa zaidi za mwili na faida za kijamii. Kwa hiyo wana wajibu mkubwa zaidi wa upendo wa kujitoa na wa kuwatumikia wake zao. Hiyo ndiyo maana ya nafasi yao kama kichwa.

Mafundisho ya Petro yanapatana na yale ya Paulo. Katika 1 Petro 3 Petro anawaagiza waume wawatendee wake zao kwa upole na kwa kuwajali, na kuwapa heshima kama warithi pamoja wa uzima mpya na wa milele.

Huduma ya Wanawake katika Agano Jipya

Tukiitazama habari ya jinsi Roho Mtakatifu alivyomwagwa siku ya Pentekoste, na kuisoma kwa makini, tunaweza kuona kazi ya Roho Mtakatifu: Wanawake pamoja na wanaume walitangaza hadharani matendo makuu ya Mungu mbele ya hadhira iliyochanganyika ya wanaume na wanawake (Matendo ya Mitume 1:14; 2:1-18). Petro alieleza tukio hilo kwa kumnukuu nabii Yoeli: “Binti zenu watatabiri” (Matendo ya Mitume 2:17).

Kama ilivyokuwa katika Agano la Kale, ila sasa kwa nguvu zaidi, Mungu mwenyewe anawaongoza wanawake kuwatumikia hadharani wanaume na wanawake pia.

Katika kitabu cha Matendo ya Mitume, baada ya Pentekoste wanawake wanashiriki kikamilifu katika kueneza ujumbe wa Yesu (Matendo ya Mitume 8:1-4; 18:18-26; linganisheni “wanaume” katika Matendo ya Mitume 11:20).

Katika nyaraka, mtume Petro na mtume Paulo wote wanafundisha kwamba huduma inategemea karama za kiroho. Katika 1 Wakorintho 12 Paulo anawaagiza Wakorintho – wanaume na wanawake – wazitake kwa bidii karama zilizo kubwa zaidi za mitume, manabii na walimu.

Katika vifungu mbalimbali vinavyofundisha kuhusu karama, hakuna dalili yoyote kwamba Mungu anawapa wanaume peke yao karama za uongozi au za kufundisha (Warumi 12:3-8; 1 Wakorintho 12:1-30; Waefeso 4:11-13; 1 Petro 4:10-11). Kizuizi cha namna hiyo kingeshangaza sana kwa kuzingatia Wagalatia 3:28:

“Hapana Myahudi wala Myunani, hapana mtumwa wala mwungwana, hapana mume wala mke; kwa maana ninyi nyote mmekuwa mmoja katika Kristo Yesu.” (Wagalatia 3:28)

Miongoni mwa wanawake wa Agano Jipya waliopewa karama ni manabii wanawake kama binti za Filipo (Matendo ya Mitume 21:9), shemasi mwanamke Fibi (Warumi 16:1-2), walimu wanawake Mariamu na Prisila, pamoja na Yunia, mtume mwanamke aliyefungua njia (Matendo ya Mitume 18; Warumi 16:3-4, 6-7; Yohane Krisostomo, Hotuba ya 31 juu ya Waraka kwa Warumi).

Katika 1 Wakorintho 11 tunaona kwamba wanawake na wanaume pamoja walishika nafasi hai ya uongozi katika makanisa ya mahali, kwa kutabiri na kwa kuongoza katika maombi. Vivyo hivyo Paulo anasema katika 1 Wakorintho 14:26 kwamba “kila mmoja” anachangia kwa namna moja au nyingine, pamoja na kufundisha.

Huo ndio ushirikiano wa pande zote katika huduma.

Ufunuo

Mtazamo wa ushirikiano wa pande zote, kwamba wanaume na wanawake pamoja wanaongoza au wanatawala, unaelekeza kwenye maono makuu ya Ufunuo 5.

Maono ya Yohana yanaeleza matokeo ya kazi kuu ya ukombozi ya Yesu, Mwana-Kondoo, aliyewanunua kwa damu yake watu wa kila kabila, na lugha, na jamaa, na taifa:

“Ukawafanya kuwa ufalme na makuhani kwa Mungu wetu, nao watatawala juu ya nchi!” (Ufunuo 5:10)

Kwa njia hiyo hatimaye linatimizwa kusudi la Mungu kwa wanadamu – wanaume na wanawake kama watawala wenza –, ambalo tayari tuliliona katika Mwanzo 1. Haya ndiyo maono kwamba wanadamu wote wanaoamini, kama makuhani wa Mungu, wanatumia utawala wake juu ya dunia – si wanaume peke yao.

Huu ndio ujumbe chanya: ushirikiano wa pande zote katika ndoa, ushirikiano wa pande zote katika huduma, wanaume na wanawake pamoja kama wawakilishi wa Mungu.

TATHMINI YA MAMBO KUMI YA MITAZAMO YA UKAMILISHANO

Ili niseme wazi: Siutilii shaka unyoofu wa kile ambacho ndugu zetu wa kiume na wa kike wanaoshikilia ukamilishano wanakiamini. Lakini ninachokihoji ni usahihi wa mitazamo hii kama maelezo aminifu ya kile ambacho Maandiko Matakatiifu yanasema kwa kweli.

Walimu wa ukamilishano wanakubaliana na wafuasi wa ushirikiano wa pande zote kwamba wanawake ni wanadamu ambao, sawa na wanaume, wameumbwa kwa mfano wa Mungu. Hata hivyo wanasema kwamba wanaume wanapaswa kuwatawala wanawake kwa nia njema, kuwaongoza, kutumia mamlaka juu yao au kufanya maamuzi kwa niaba yao.

Hawategemei ile sababu ya awali ya kimapokeo ya nafasi ya uongozi ya wanaume. Si suala tena la wanawake kuwa duni kwa asili. Badala yake wanasema kwamba Mungu amewapa wanaume na wanawake “majukumu” tofauti – katika ndoa, katika kanisa na labda pia katika jamii kwa maana pana.

Tutayapitia mambo yale kumi ambamo tunaulinganisha mtazamo wa ukamilishano na kile ambacho Maandiko Matakatiifu yanasema.

Lakini kabla ya kufanya hivyo, tunapaswa kuzingatia kwamba neno “jukumu” (role) halimo katika Biblia.

Ilipokubaliwa kwamba mtazamo wa kimapokeo wa walio wengi katika kanisa kuhusu wanawake ulikuwa mbaya, wakamilishano walibuni hoja mpya ya kuhalalisha kuwaweka wanawake chini ya uongozi wa wanaume, wakitumia lugha ya kisosholojia ya “majukumu”.

Wazo hili la “majukumu” ya wanaume na wanawake lilikuwa ubunifu wa karne ya 20. Katika fafanuzi za Biblia tangu karne ya kwanza hadi ya 19 hakuna dalili yoyote ya wazo hilo. Lakini katika toleo la mwaka 1991 la *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* neno “role” (jukumu) linatumika zaidi ya mara 700.

Kwa kuwa Mungu amewapa wanawake sifa zile zile za kimaadili na za kiakili kama wanaume, na amewapa karama za uongozi, inaonekana hakuna sababu yoyote yenye mashiko ya kuwapa watu “majukumu” kwa namna inayodaiwa – lakini ndivyo hasa wanavyofundisha.

1) Mwanzo 2 na 3

Kwa mtazamo wa wasomi wa ukamilishano, sura ya 2 na 3 za Mwanzo zinaonyesha kwamba Mungu aliwaweka wanaume watumie nafasi ya uongozi yenye nia njema juu ya wanawake au juu ya wake zao. Wanadai kwamba katika sura hizi wanapata “madokezo” ya uongozi wa kiume.

Nilipoipitia fasihi inayohusika, nilikuta mambo 13 ambayo wasomi mbalimbali wameyataja kama madokezo ya uongozi wa kiume katika sura hizi mbili.

Kwa mfano: Mwanamke aliumbwa na Mungu kama “msaidizi” wa mwanamume. Hilo linadaiwa kuwa dokezo linaloashiria nafasi ya uongozi ya mwanamume.

Kama kitabu cha Mwanzo kingeandikwa awali kwa Kiingereza, labda tungeweza kuona humo dokezo la namna hiyo. Kwa kawaida tunalitumia neno “helper” (msaidizi) kwa maana ya msaidizi aliye chini ya mwingine.

Lakini kitabu cha Mwanzo kiliandikwa kwa Kiebrania. Neno la “msaidizi” ni *ezer*. Katika Kiebrania mara nyingi inasemwa kwamba Mungu ni *ezer* wa Israeli. Lakini hilo si dokezo kwamba Mungu alimweka Israeli kuwa kiongozi wa Mungu! Maana hii inayodhaniwa ya neno *ezer* haipo katika lugha ya Kiebrania.

Tungeweza sasa kuyapitia madokezo yote 13 yanayodhaniwa na kuonyesha kwa nini yana matatizo. Lakini jambo la msingi ni jingine, na ni rahisi zaidi.

Jambo la msingi ni hili: Madokezo yanayodaiwa hayatoshi.

Mtu akidai kwamba wanaume wana wajibu waliopewa na Mungu wa kuwaongoza wanawake, basi tuna haki ya kuuliza: Wanaume wameamriwa jambo hili wapi? Wanaume wameambiwa wapi kwamba huu ni wajibu wao waliopewa na Mungu?

Hakuna amri ya namna hiyo kwa wanaume, wala kauli yoyote kuhusu wajibu wa wanaume, katika Mwanzo 2 au Mwanzo 3. Hiyo ni nyongeza kwa Maandiko Matakatifu.

2) Agano la Kale kwa Ujumla

Kwa mtazamo wa wasomi wa ukamilishano, Agano la Kale linaonyesha kwamba Mungu aliwawekea wanaume peke yao nafasi ya uongozi. Wanataja wafalme wanaume na makuhani wanaume.

Ingefaa kujadili kwa nini hoja zao zinazotegemea wafalme na makuhani hazina mashiko.

Lakini jambo la msingi kuhusu Agano la Kale ni rahisi tu: kwa kweli nafasi ya uongozi haikuwekwa kwa ajili ya wanaume peke yao. Tayari tumeona jinsi Debora alivyofanana na Musa na Samweli. Uchaguzi wa Mungu wa Debora kuwa kiongozi wa watu wake unapingana na wazo kwamba Mungu aliwawekea wanaume peke yao nafasi ya uongozi. Kanuni hii iliongezwa baadaye kwenye Agano la Kale; haimo humo.

Na kama mtu atatoa hoja hii ... Hapana – hakuna dalili yoyote katika maandiko kwamba kwa namna fulani ilikuwa adhabu ya Mungu kwa Israeli kuwapa kiongozi mwanamke aliyefanikiwa, ambaye chini yake nchi ilikuwa na amani kwa miaka 40. Wala Mungu wala watu hawaonyeshi wasiwasi wowote kuhusu Debora kama kiongozi.

3) Yesu

Tungeweza kujadili kwa kirefu jinsi Yesu alivyowatendea wanawake, na nadharia mbalimbali kuhusu kwa nini Yesu aliwachagua mitume kumi na wawili wanaume. Lakini jambo la msingi katika Injili lina mambo mawili ya kweli kuhusu mafundisho ya Yesu.

Ukweli wa 1: Yesu kwa makusudi aliwapa wanafunzi wake amri nyingi zisizopitwa na wakati, ambazo zingekuwa na maana kwa vizazi vijavyo.

Agizo Kuu linawataka wanafunzi wa vizazi vijavyo wawafanye watu wengine kuwa wanafunzi, na “kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru ninyi” (Mathayo 28:20). Kwa hiyo, ili tuwe wanafunzi waaminifu, ni lazima tuangalie kwa makini kile ambacho Yesu aliamuru.

Ukweli wa 2: Miongoni mwa amri zisizopitwa na wakati alizozitoa Yesu zilikuwa amri kuhusu uongozi, kuhusu ndoa na kuhusu ufuasi. Lakini kwa makusudi hakutoa amri yoyote kwamba uongozi ni wa wanaume peke yao, iwe katika kanisa, katika ndoa au mahali pengine.

Wakamilishano wanaamini kwamba ni muhimu wanaume waongoze, angalau katika ndoa na katika kanisa. Lakini inaonekana kwamba Yesu, Kiongozi na Bwana wetu, hakuwa na imani hiyo. Kama lingekuwa jambo muhimu, angelifundisha. Hakufanya hivyo.

4) 1 Wakorintho 7

Ingefundisha mengi kujadili jinsi sura nzima inavyoonyesha mtazamo wa Paulo wa usawa kamili katika mahusiano kati ya wanaume na wanawake. Lakini ili kulitoa jambo la msingi, tutaangalia mstari wa 5 tu, ambamo Paulo anawaagiza wanandoa Wakristo jinsi wanavyopaswa kufanya maamuzi kuhusu tendo la ndoa na kuhusu muda wa kuomba pamoja – kwa kukubaliana.

Wakamilishano wanalazimika kudai kwamba agizo hili ni jambo la pekee lililo nje ya nafasi ya uongozi ya mume na kwa wajibu wake wa kufanya maamuzi.

Lakini wazo la jambo la pekee lililo nje ya kanuni halina mantiki. Hapa tunazungumzia mambo muhimu – naam, hata mambo ya msingi. Tendo la ndoa ni ukaribu wa kimwili unaoitofautisha ndoa na mahusiano mengine yote. Kuomba pamoja ni moyo wa kiroho wa ndoa. Kama maamuzi katika mambo haya ya msingi ya kimwili na ya kiroho yanapaswa kufanywa kwa kukubaliana, inawezekanaje kuwa na mantiki kudai kwamba katika mambo mengine ya uhusiano wa ndoa yasiyo na uzito mkubwa, kwa namna fulani mume ndiye anayepaswa kuongoza na kufanya maamuzi?

Hakuna jibu lenye mashiko kwa swali hili.

Mwaka 1988 msimamo wa ukamilishano uliandikwa kwa uangalifu katika Tamko la Danvers (Danvers Statement), lililosainiwa na wachungaji na wanatheolojia wengi maarufu. Lakini katika jambo hili Tamko la Danvers linashindwa kabisa. Halikubali hata kuwepo kwa kifungu hiki muhimu cha Biblia.

5) Waefeso 5 na 1 Petro 3

Kuna mambo mengi ya kuvutia ambayo tungeweza kwa sababu nzuri kuyajadili katika Waefeso 5 na katika 1 Petro 3. Tungeweza kujadili mitazamo inayopingana kuhusu kile ambacho Paulo anamaanisha kwa mfano wake wa “kichwa” katika Waefeso 5:23. Tungeweza kujadili maelezo mbalimbali kuhusu jinsi Petro anavyomtaja Sara, aliyemwita Ibrahimu “bwana” – jambo ambalo alilinong’ona moyoni mwake, katika kicheko cha kutoamini (1 Petro 3:6; Mwanzo 18:12). Lakini jambo la msingi halituhitaji tushughulike na kile ambacho Paulo alimaanisha kwa “kichwa”, wala tufafanue undani wa hoja ya Petro. Kwa maana jambo la msingi halihusu kile ambacho Paulo na Petro wanasema; *linahusu kile ambacho hawasemi*.

Tunaweza kupitia Waefeso 5 na 1 Petro 3 tukitafuta agizo kwa waume kwamba wawatawale wake zao, wawaongoze, watumie mamlaka juu yao au wafanye maamuzi kwa niaba yao. Lakini hatutalipata, kwa sababu maagizo ya namna hiyo hayapo.

Paulo anawaagiza waume wawapende wake zao. Anasema hivyo mara tatu. Petro anawaagiza waume wakae na wake zao kwa kuwajali na kuwaheshimu. Lakini hakuna hata mmoja wa mitume hao anayewapa wanaume maagizo yale ambayo wakamilishano wanadai.

Tamko la Danvers linaueleza wajibu unaodaiwa wa wanaume wa kuwaongoza wake zao kuwa jambo muhimu sana. Linadai kwamba kupuuza au kukana wajibu wao wa uongozi kutaleta matokeo ya uharibifu katika familia (Tamko la Danvers, kauli ya 10). Lakini si halali kubuni amri ya Mungu na kudai kwamba ni muhimu sana kwa wanaume kuitii.

Wakamilishano wanaposema kwamba Mungu anataka waume wawatawale wake zao, wawaongoze, na watumie mamlaka juu yao au wafanye maamuzi kwa niaba yao, wanaongeza mapokeo ya wanadamu kwenye Neno la Mungu.

6) Huduma ya Wanawake katika Agano Jipya

Linapokuja suala la huduma ya wanawake katika Agano Jipya, njia ya jumla ya wafasiri wa ukamilishano ni kushusha au kupunguza uzito wa kile ambacho wanawake walifanya.

Kuna mengi ambayo tungeweza kusema kuhusu udhaifu wa tafsiri zao. Lakini jambo lililo wazi zaidi na muhimu zaidi ni ugumu walio nao kwa mfano wa Prisila, aliyemfundisha Apolo katika Matendo ya Mitume 18.

Wanasema: Lo, hayo yalikuwa mazungumzo ya faragha tu ya kitheolojia kati ya waamini wachache wa kawaida. Lakini tukizingatia muktadha, maelezo hayo hayatoshi.

Aliyeisoma habari hiyo anajua kilichotokea.

Timu ya watu watatu ya kuanzisha makanisa inafika Efeso – Paulo, Prisila na Akila. Paulo anaweza kuhubiri Injili katika sinagogi, na huko anapokelewa vizuri na Wayahudi. Wanataka abaki na aendelee kufundisha, lakini anaamua kuendelea na safari.

Basi anapoendelea na safari, anamwacha nani huko ili kulitunza kundi jipya la waamini? Ni lazima wawe Prisila na Akila. Wao ndio wanatimu wawili wanaobaki nyuma.

Apolo anapofika, Prisila na Akila wanamsikia akihubiri, na wanapata wasiwasi. Ingawa ni msomi na mnenaji hodari, Apolo anahitaji kuielewa njia ya Mungu kwa usahihi zaidi. Basi Prisila na Akila wanamchukua kando na kumfundisha.

Wafasiri wa karne za mwanzo walielewa vizuri kabisa kwamba jina la Prisila linatajwa kabla ya jina la mumewe kwa sababu yeye ndiye aliyekuwa mwalimu kiongozi (kwa mfano Yohane Krisostomo, Hotuba ya 30 juu ya Waraka kwa Warumi; Yohane Krisostomo, Hotuba ya Kwanza juu ya Prisila na Akila).

Basi kwa nini Apolo, mtu mwenye ushawishi, awasikilize Prisila na Akila, au hata awajali kabisa – hasa kwa kuwa mwalimu mkuu ni mwanamke? Kwa sababu wao ni watendakazi wenzake Paulo, ambao aliwaacha huko ili kuwafundisha na kuwatunza waamini wapya.

Wanapomrekebisha Apolo, hayo si mazungumzo ya faragha tu kati ya waamini wowote. Kama wanatimu waliobaki, wanaowajibika kwa malezi ya kiroho ya waamini wapya, wanatumia mamlaka yao kumrekebisha.

Luka anaiweka habari hii ili kuonyesha jinsi Paulo alivyoipanua huduma yake kupitia watendakazi wenzake, wanawake na wanaume, aliowafundisha. Inaonyesha mbinu ambayo Paulo anamweleza Timotheo katika 2 Timotheo 2:2:

“Na mambo yale uliyoyasikia kwangu mbele ya mashahidi wengi, hayo uwakabidhi watu waaminifu, watakaofaa kuwafundisha na wengine.” (2 Timotheo 2:2)

Hao watu waaminifu si wanaume peke yao, bali ni wanawake na wanaume. Katika mstari huu hakuna jinsia iliyowekwa.

7) 1 Wakorintho 11

1 Wakorintho 11:2-16 ni kifungu kigumu cha Maandiko kuhusu mitindo ya nywele au vifuniko vya kichwa.

Paulo anawapa wanaume na wanawake maagizo kadhaa ya kurekebisha, kwa ajili ya wakati wanapoliongoza kanisa kwa kutabiri au kwa kuomba kwa sauti. Wakorintho walijua kilichokuwa

kikiendelea huko Korintho na katika makanisa yao, kwa hiyo huenda maagizo yake hayakuwa magumu kwao kuyaelewa. Lakini kwetu ni vigumu zaidi. Kuna majadiliano mengi kuhusu mazingira ya kifungu hiki.

Wakamilishano wanakitumia kifungu hiki kwa ajili ya theolojia yao ya jukumu la uongozi. Wanaufasiri mfano wa Paulo wa “kichwa” katika mstari wa 3 kwa namna yenye utata, wanaongeza maneno kwenye mstari wa 10, na kwa njia hiyo wanapotosha maana yake, hata unasema kinyume cha kile kilichoandikwa humo kwa kweli.

Katika kitabu changu kipya ninapendekeza tafsiri ya sura hii, iliyotokana na msaada mkubwa wa Phil Payne, ambamo kila kitu kinakaa pamoja kwa maana, na ninaorodhesha mambo manane ambamo tafsiri za ukamilishano za kifungu hiki zinapingana na maneno halisi ya Paulo.

Lakini hatuhitaji kuingia ndani zaidi katika hilo hapa, kwa sababu jambo la msingi, kama nilivyokwisha kusema, ni rahisi sana. Vyovyote vile mtu atakavyokifasiri kifungu hiki, ukweli ulio wazi na usiopingika ni kwamba katika 1 Wakorintho 11 Paulo haweki mipaka yoyote kwa upana wa huduma ya wanawake.

Anakubali kwamba wanawake wanatabiri mbele ya wanaume na pia mbele ya wanawake. Anakubali kwamba wanawake wanaomba kwa sauti mbele ya wanaume na wanawake. Hawakatazi wanawake kuhubiri, wala kuwafundisha wanaume, wala kufanya huduma ya kichungaji au kuliongoza kanisa, wala kazi nyingine yoyote ya huduma.

Vizuizi vya wakamilishano kwa huduma ya wanawake havimo katika kifungu hiki.

8) 1 Wakorintho 14:34-35

Mistari hii inasema mara tatu, kwa njia tatu tofauti, kwamba wanawake lazima wanyamaze kabisa katika kanisa.

Tafsiri ya Elberfelder, toleo la CSV (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani), inaitafsiri mistari ya 34-35 hivi:

[1] Wanawake wanyamaze katika makusanyiko.

[2] kwa maana hawaruhusiwi kusema, bali wanapaswa kunyenyekea, kama vile torati nayo isemavyo.

[3] Lakini wakitaka kujifunza neno lolote, na wawaulize waume zao wenyewe nyumbani; kwa maana ni aibu kwa mwanamke kusema katika kusanyiko.

Jambo la kushangaza zaidi kuhusu maneno haya ni kwamba hayaelezi mtazamo wa Paulo mwenyewe.

Katika sura ya 11, 12, 13 na 14 Paulo amekuwa akifundisha jinsi michango ya maneno ya wanaume na wanawake katika kanisa lililokusanyika inavyopaswa kupangwa kulingana na karama zao za kiroho, ili michango yao itolewe kwa heshima, kwa upendo na kwa utaratibu unaofaa. Lakini wanawake hawawezi kutoa michango ya maneno kulingana na karama zao ikiwa hawaruhusiwi kusema!

Wafasiri wengi wa ukamilishano wanakubali bila kusita kwamba Paulo hawezi kumaanisha kile ambacho mistari hii inasema kwa kweli: kwamba wanawake wanapaswa kunyamaza katika kanisa na hawaruhusiwi kusema.

Fundisho linaloongoza miongoni mwa wakamilishano linasema kwamba hapa Paulo anataka tu kukataza namna fulani ya kusema kwa wanawake – yaani kupima au kutathmini unabii, jambo ambalo kwa maoni yao lingepingana na “jukumu la uongozi la mwanamume”. Lakini fundisho hilo halisimami. Linapingana na maneno yaliyo wazi, ambayo ni ya mkazo na hayana masharti.

Kama dai kwamba kupima unabii ndiko kunakokatazwa lingekuwa sahihi:

- basi Paulo anawapotosha wasikilizaji wake kwa kutamka waziwazi kabisa katazo kamili la aina yoyote ya kusema kwa wanawake, ingawa eti anakusudia tu kuwakataza wanawake kupima unabii.
- basi anawapotosha wasikilizaji wake hata zaidi kwa kurudia katazo hilo kamili mara tatu ili kulitilia mkazo hasa.
- basi anawapotosha kwa kusema waziwazi kwamba katazo la kusema linatumika wanawake wanapokuwa kanisani, ingawa eti anataka litumike tu wakati unabii unapopimwa.
- basi, kama mfano pekee halisi wa jinsi katazo hilo linavyotumika, anataja bila mantiki kuuliza maswali kwa sababu ya hamu ya kujifunza, ambayo ni shughuli tofauti na ile ambayo eti anataka kuikataza.
- basi anapingana na kile alichokisema hivi punde katika mstari wa 29 kuhusu nani anapaswa kutathmini unabii. Katika mstari wa 29 anasema kwamba “wengine” wapime yaliyosemwa – yaani manabii wengine wapime unabii huo. Miongoni mwa hao “wengine” wamo wanaume na wanawake pia.
- Kwa kweli anapingana na wazo zima la msingi la mafundisho yake katika sura ya 11 hadi 14, yaani kwamba kila kiungo katika kanisa kinapaswa kuchangia kulingana na karama zake za kiroho – jambo linalomaanisha kwamba wanawake wenye karama ya kusema wanapaswa kuitumia, na si kunyamaza.

Kanuni kwamba wanawake hawaruhusiwi kupima unabii haimo katika maandiko haya.

Hili ndilo jambo la msingi: Tukiangalia kile ambacho mistari hii miwili inasema waziwazi kabisa, tunaweza kuwa na uhakika kwamba mistari hii miwili haielezi mtazamo wa Paulo mwenyewe.

Kuna njia mbili tu za kweli za kuelewa kinachoendelea hapa.

Njia ya kwanza ya kweli ni kwamba ananukuu kundi fulani la wapinzani, ili kuwapinga katika kile anachosema baadaye (katika mistari ya 36 hadi 40).

Njia ya pili ya kweli ni kwamba mistari hii miwili ni nyongeza ya baadaye, iliyotokea kwa sababu dokezo la pembeni katika nakala ya awali liliingizwa katika maandishi makuu wakati waraka huo ulipokuwa ukinakiliwa upya. Kuna mifano mingine ya jambo hilo katika miswada ya Agano Jipya.

Kwa sababu ya sifa maalum za miswada zinazohitaji kuelezwa, ninaiona nadharia ya pili kuwa huenda ndiyo sahihi – nadharia ya nyongeza ya baadaye.

Kwa busara, Tamko la Danvers halitegemei mistari hii miwili. Huo ni uangalifu wa busara, kwa sababu hakuna mtu aliyepata njia ya kuridhisha ya kuifasiri kwa namna ambayo inaeleza mtazamo wa Paulo mwenyewe. Sababu ni kwamba mistari hii haielezi mtazamo wa Paulo mwenyewe.

9) 1 Timotheo 2

Katika Waraka wa Kwanza kwa Timotheo, Paulo anamwandikia Timotheo huko Efeso na kumpa maagizo kuhusu jinsi ya kushughulikia mafundisho ya uongo na matokeo yake.

Tafsiri ya Biblia ya Kiingereza inayopendwa zaidi na wakamilishano ni ESV. Katika ESV, 1 Timotheo 2:12 inasema:

“Simruhusu mwanamke kufundisha wala kutumia mamlaka juu ya mwanamume.”

Tafsiri ya Kijerumani ya Elberfelder, toleo la CSV, inautafsiri hivi:

“Lakini simruhusu mwanamke kufundisha, wala kumtawala mwanamume, bali awe kimya.”

Mstari huu una uzito mkubwa sana katika fikra za ukamilishano, kwa sababu unahalalisha vizuizi vya jumla kwa huduma ya wanawake.

Mistari miwili inayofuata – mstari wa 13 na wa 14 – inawataja Adamu na Hawa. Tafsiri za ukamilishano za mstari wa 12 zinamwelewa Paulo kana kwamba anaweka kanuni ya jumla ya mwenendo – kanuni inayotegemea mapenzi ya Mungu kama yalivyofunuliwa katika Mwanzo, katika habari ya Adamu na Hawa. Wanaamini kwamba Paulo anarejea kanuni ya uumbaji ya mamlaka ya mwanamume juu ya mwanamke.

Kuna mjadala muhimu kuhusu kama kweli Paulo anarejea hapa kanuni ya uumbaji, au kama badala yake anaitaja habari ya Adamu na Hawa ili kumhimiza Timotheo aitumie kama mfano wa hatari inayotokea mwanamke aliyedanganywa anapomfundisha mwanamume.

Kuna pia mjadala muhimu kuhusu kama “kutumia mamlaka” ni tafsiri sahihi. Kwa maoni yangu tafsiri bora zaidi ingekuwa “kumlemea” au “kumtawala” au “kumkandamiza”.

Kuna pia mjadala muhimu kuhusu umoja “mwanamke” katika mstari wa 11 na wa 12. Je, ni mtu fulani huko Efeso ambaye Paulo hataki kumtaja kwa jina, au anatoa aina fulani ya kauli ya jumla? Kama anatoa kauli ya jumla, basi ni wanawake gani wanaounda kundi hilo? Je, ni wanawake wote, au ni wanawake fulani matajiri aliokuwa akiwazungumzia hivi punde katika mstari wa 9 na wa 10?

Kuna pia mjadala muhimu kuhusu kwa nini neno “mwanamume” katika mstari wa 12 liko katika umoja. Wakamilishano wanasema ni sawa mwanamke kumfundisha mwanamume mmoja, kama Prisila alivyofanya, lakini kwamba wanawake hawapaswi kufundisha makundi ya wanaume – jambo ambalo Paulo hasemi hivyo.

Lakini kwa makusudi yetu, tunaelekeza macho yetu hasa kwenye sentensi fupi katika mstari wa 12: “Lakini simruhusu”.

Katika Kigiriki haya ni maneno mawili tu: ouk epitrepō, ambayo kulingana na muktadha yanaweza kutafsiriwa ama “Siruhusu” ama “Siruhusu kwa sasa hivi”.

Ninafikiri kwamba “siruhusu kwa sasa hivi” inafaa zaidi kwa muktadha, lakini hebu tubaki na tafsiri “Lakini simruhusu”.

Sentensi hii ndogo, “Siruhusu” au ouk epitrepō, ni kizuizi kisichoweza kuvukwa kwa tafsiri ya ukamilishano. Kwa maana maneno aliyoyachagua Paulo ni dalili wazi kwamba haweki kanuni ya jumla inayotegemea mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa.

Niruhusuni nieleze.

Kulingana na theolojia ya ukamilishano ya ukichwa wa mwanamume, Paulo anasema ni makosa mwanamke kutumia mamlaka juu ya mwanamume (mstari wa 12), kwa sababu Mungu alimuumba Adamu kabla ya Hawa (mstari wa 13), na kutokana na mpangilio huu wa uumbaji inahitimishwa kwamba kulingana na mpango wa Mungu ni makosa wanawake kuwa na mamlaka juu ya wanaume. Kutokana na hilo inafuata kwamba kuvunja mpango wa uumbaji wa Mungu wa mamlaka ya

mwanamume juu ya mwanamke ni sawa na kutoyatii mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa kwa wanaume na wanawake.

Kutoyatii mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa ni dhambi. Kufanya hivyo kwa kujua ni uasi dhidi ya Mungu. Kwa hiyo Tamko la Danvers linasema kwamba ni dhambi wanawake “kupinga mipaka ya majukumu yao” (Tamko la Danvers, kauli ya 4).

Lakini kama Paulo anazungumzia jambo lililo sawa na kutotii kwa dhambi mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa, basi tuyaeleze vipi maneno aliyoyachagua Paulo? Paulo hawezi kutoa wala kukataa ruhusa ya kutenda dhambi, ya kutomtii Mungu au ya kuasi. Maneno ya agizo ambalo wakamilishano wanadai kwamba Paulo analieleza yanapingana na maneno aliyoyachagua Paulo, “Siruhusu” au *ouk epitrepō*.

Fikirieni kwamba ninyi ni kiongozi Mkristo maarufu ambaye – tuseme – anafundisha utakatifu wa uhai wa mwanadamu na dhambi ya kuua, na anayathibitisha mafundisho yake kwa kitabu cha Mwanzo, kwa sababu wanadamu wameumbwa kwa mfano wa Mungu, kama ilivyoandikwa katika Mwanzo 1:26-27, vilevile katika Mwanzo 5:3 na tena katika Mwanzo 9:6. Je, mnaweza kweli kujiona mkisema au kuandika hivi: “Siruhusu kuua, kwa sababu Mungu alimuumba mwanadamu kwa mfano wake”?

Ni vigumu kuwazia kwamba hata Papa angesema hivyo. Sababu ni kwamba si uamuzi wenu (wala wa Papa) kama kuua ni sahihi au ni makosa, na si mamlaka yenu (wala ya Papa) kuruhusu au kutoruhusu. Kuua kunapingana na mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa kwa wanadamu. Kutoyatii mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa ni dhambi.

Kama kwa sababu fulani mngeamua kutumia neno “kuruhusu” kueleza katazo hilo, mngeonyesha kwa kuliondolea katazo hilo sura ya kibinafsi kwamba ni kanuni ya jumla, kwa mfano katika “Neno la Mungu haliruhusu kuua” au “Hairuhusiwi kuua”.

Mfano wa kuua unafaa vizuri kwa sababu ya uhusiano wake na kitabu cha Mwanzo. Bila shaka kuua ni mfano wa hali ya juu kabisa. Lakini iwe dhambi dhidi ya mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa ni kubwa au ndogo – jambo la msingi linabaki lile lile.

Basi nakubali kwamba Paulo anaandika waraka wake kama mtume, na kwa kufanya hivyo anatumia mamlaka yake ya kiroho juu ya kanisa ambalo yeye mwenyewe alilianzisha. Lakini hata kama Paulo anataka kueleza katazo linalotegemea uumbaji, linaloakisi mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa kwa wanaume na wanawake, na ambalo kulipuuza ni dhambi na uasi, namna yake ya kusema kwamba yeye binafsi anakataa kutoa ruhusa ni ya ajabu mno. Kwa kweli haifai kabisa, kiasi kwamba ni vigumu kupata maneno ya kutosha kueleza jinsi ilivyo ngeni.

Kama mchungaji, usingeliambia kundi lako: “Siwaruhusu kuzini” au “Siwaruhusu kuiba”.

Biblia ni maktaba kubwa ya vitabu na ina kanuni nyingi za jumla za mwenendo, lakini – jambo lisilostaajabisha – hakuna mahali popote katika Biblia, kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo, ambapo mtu analieleza katazo la jumla la mwenendo mbaya kwa maneno “siruhusu” au “siruhusu kwa sasa hivi”. Jambo hilo halina mfano wowote kabisa.

Wasomi wa ukamilishano wanasema nini kujibu pingamizi hili la msingi? Wanaelezaje uchaguzi huo wa maneno usio na mfano na usiofaa kwa katazo linalodaiwa kuwa la jumla, linalotegemea mpango wa uumbaji wa Mungu kwa mwanamume na mwanamke?

Nimepitia maandishi ya wasomi wa ukamilishano na pia video za Mike Winger, na sikupata jibu lolote. (Taz. tanbihi ya mwisho.)¹

Tafsiri ya ukamilishano haipatani na maneno ya Paulo.

Maelezo yaliyo wazi kwa maneno aliyoyachagua Paulo ni kwamba haelezi kanuni ya jumla ya mwenendo, wala katazo la jumla; badala yake anaweka kizuizi kwa kundi fulani la wanawake waliodanganywa, ili kupunguza madhara ya mafundisho ya uongo.

Kama Tim Mascara alivyosema: 1 Timotheo 2 si ramani ya kudumu ya kufuatwa, bali ni plasta ya kufunga jeraha. <https://timmascara.substack.com/p/reading-1-timothy-together-part-1>.

10) 1 Timotheo 3 NA Tito 1

Katika 1 Timotheo 3:1-7 na katika Tito 1:5-9 Paulo anaorodhesha sifa zinazohitajika kwa wazee wa kanisa.

Baadhi ya wasomi wa ukamilishano wenye kuheshimika wanakubali kwamba orodha hizi haziwatengi wanawake waziwazi. Lakini wengine wanadai kwamba orodha hizo kwa kweli zinawatenga wanawake, kwa sababu ndani yake Paulo anatumia usemi unaoweza kutafsiriwa neno kwa neno kama “mwanamume aliye wa mwanamke mmoja tu”. Usemi huo unapatikana katika 1 Timotheo 3:2 na Tito 1:6. Unatafsiriwa kwa namna mbalimbali: “mume wa mke mmoja tu”, “mwaminifu kwa mkewe”, “aliyeoa mara moja tu”, “mwaminifu kwa mwenzi wake wa ndoa” au “mwaminifu katika ndoa”.

Orodha ya 1 Timotheo 3 inaendelea kurejea nyumba ya mtu anayefikiriwa, na orodha zote mbili zinawarejea watoto wa mtu huyo.

Kuna majadiliano muhimu kuhusu kama katika 1 Timotheo 3:2 na Tito 1:6 Paulo anatumia lugha ya kiume kwa maana ya jumla, ili kutaja sifa zinazowahusu wanaume na wanawake pia.

Tungeweza pia kujadili njia za kutafsiri neno linaloanzisha orodha hizi – *dei* –, ambalo linaweza kumaanisha “ni lazima” au pia “inafaa”.

Na kuna majadiliano muhimu kuhusu mazingira ya kihistoria:

- Kama tayari katika Agano la Kale kulikuwa na tofauti zilizovunja kanuni ya uongozi wa wanaume, na kama tayari kulikuwa na tofauti hizo katika jamii pana, na kama mtazamo wa Yesu na wa mitume kuhusu wanawake ulikuwa chanya zaidi kuliko ule wa utamaduni uliotawala, na kama wanawake walipokea na kutumia karama za Roho, na kama katika makanisa kulikuwa na wanawake mashuhuri kama Prisila, Yunia na Lidia, pamoja na Nimfa, Fibi na wengineo, basi – kama kungekuwa na kanuni kwamba kazi ya wazee katika makanisa imekatazwa kwa wanawake wote – jambo hilo lingepaswa kuelezwa waziwazi kabisa, ili pasiwe na shaka yoyote juu yake.

Lakini hapa linakuja jambo letu la msingi. Swali la msingi ni hili: Je, Paulo anatoa madokezo kuhusu watu wanaofaa ambao Timotheo na Tito wanapaswa kuwafikiria, au anaweka masharti ya lazima yasiyoweza kuachwa katika hali zote, ili mtu aonekane anafaa kuwa mzee katika kanisa la Mungu? Jambo letu la msingi ni kwamba haina maana kuzisoma orodha hizi kama orodha za masharti ya lazima.

Kumbukeni kwamba katika 1 Wakorintho 7 Paulo aliandika kuhusu faida za kutokuoa au kutokuolewa kwa ajili ya kazi katika huduma ya Bwana. Kuzifasiri orodha hizi kama masharti ya lazima kungemaanisha kwamba Paulo mwenyewe angeonekana hafai kwa kazi ya mzee katika kanisa la

mahali, kwa kuwa hakuwa na mke, hakuendesha nyumba wala hakuwa na watoto. Na jambo hilo hilo lingemhusu hata Bwana Yesu mwenyewe, ambaye hakuwa na mke, wala nyumba, wala watoto. Hilo lingekuwa hitimisho lisilo na maana kabisa.

Orodha hizi si masharti ya jumla ya lazima; ni viashiria vya watu wanaoweza kufaa, wanaofaa kulingana na hali zilizopo.

Ikiwa orodha hizi haziwezi kutumiwa kuwatenga kabisa watu wasio na mwenzi wa ndoa, wasio na watoto au wasio na nyumba, basi haziwezi pia kutumiwa kuwatenga kabisa wanawake.

Tafsiri yetu ya orodha hizi kama viashiria vinavyofaa kulingana na hali husika inathibitishwa na tofauti zilizopo kati ya orodha hizo mbili. Kwa mfano, kwa kuwa kanisa la Efeso limeimarika vizuri, Paulo anaweza kusema katika 1 Timotheo 3:6 kwamba mtu huyo asiwe mwongofu mpya. Lakini makanisa ya Krete, ambako Tito anapaswa kuweka wazee, ni mapya; kwa hiyo katika waraka wa Paulo kwa Tito hakuna sharti kama hilo, kwa sababu lingezuia uteuzi wowote.

MAMBO MAWILI YALIYO MUHIMU ZAIDI

Basi sasa, kutokana na yale tuliyoyajadili hadi sasa, hebu tuchague yale mambo mawili yaliyo muhimu zaidi.

Uchaguzi wetu wa mambo mawili yaliyo muhimu zaidi unatokana na kile ambacho wakamilishano wenyewe wanakiona kuwa kiini cha msimamo wao.

Bila shaka 1 Timotheo 2:12 ndilo andiko muhimu zaidi kwa vizuizi vya wakamilishano kwa huduma ya wanawake. Umuhimu wake mkuu unasisitizwa mara nyingi, na wasomi na pia walimu maarufu. Kwa mfano, George Knight anasema katika *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* kwamba mstari wa 12 ndio “kauli iliyo wazi zaidi” “inayositiza kwamba wanaume ndio viongozi wa msingi katika kanisa” (toleo la 1991, uk. 359). Mike Winger anasema katika mfululizo wake wa video “Women in Ministry” kwamba 1 Timotheo 2 ndicho kifungu “kilicho wazi zaidi” kinachoweka mipaka kwa kazi ya uongozi ya wanawake katika kanisa (sehemu ya 12, ALL The Debates over 1 Tim 2:11–15, dakika 0:01 na 9:00 hadi 9:01).

Kwa hiyo naona ni jambo la kushangaza sana kwamba waandishi na wazungumzaji wa ukamilishano hawana jibu kwa pingamizi letu la msingi kuhusu mstari wa 12: tatizo kwamba “siruhusu” si namna sahihi ya kuanzisha kanuni ya jumla ya mwenendo ambayo eti inaakisi mapenzi ya Mungu yaliyofunuliwa – kanuni ya jumla ambayo kuipuuza kungekuwa dhambi.

Kama hii ni kanuni ya jumla kutoka kwa Mungu, basi ni Mungu asiyemruhusu mwanamke kufundisha wala kutumia mamlaka juu ya mwanamume – si Paulo!

Wakamilishano wanasisitiza kwamba hapa tunashughulika hasa na kanuni ya namna hiyo – kanuni ya jumla iliyowekwa na Mungu. Lakini basi haina maana Paulo aseme: “Siruhusu”. Hili linawezaje kuwa uamuzi wa kimsingi wa Paulo, ikiwa ni sheria ya Mungu?

Wakamilishano wanaiona kanuni hii inayodhaniwa katika 1 Timotheo 2:12, inayoweka mipaka kwa kufundisha na kwa mamlaka ya wanawake, kama upanuzi wa kanuni ya msingi zaidi ya mamlaka ya mwanamume juu ya mwanamke. Kwa kuwa Adamu aliumbwa kwanza, eti inafuata kwa namna fulani kwamba wanaume wanawajibika kutumia mamlaka juu ya wake zao na juu ya wanawake. Jambo la pili

kati ya mambo yetu mawili yaliyo muhimu zaidi ndilo muhimu kuliko yote, kwa sababu linagusa mzizi wa kanuni hii ya msingi zaidi.

Jambo letu lililo muhimu zaidi ni kukosekana kabisa katika Maandiko Matakatifu kwa fundisho lolote la Mungu linalowaelekea wanaume na kusema kwamba ni kazi ya wanaume kuwatawala wanawake.

John Piper, pamoja na Wayne Grudem, ni mmoja wa wasanifu wakuu wa ukamilishano. Anaamini kwamba Tamko la Danvers ni la “kinabii” na kwamba “linawakabili wanaume wasio tayari kuwaongoza wake zao” (Piper, “The Current State of Complementarity”, tovuti ya Desiring God, 2022). Kulingana na Piper, ni “dhambi yenye uharibifu mkubwa” mume anaposhindwa kumpa mkewe uongozi wa kiroho (Recovering Biblical Manhood and Womanhood, toleo la 1991, uk. 44).

Lakini kama kupuuza wajibu unaodaiwa wa mwanamume wa kumwongoza mkewe au wanawake ni dhambi yenye uharibifu mkubwa, kwa nini basi, kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo, hakuna nabii wala mwalimu anayewaambia wanaume waziwazi kwamba wana wajibu kama huo?

Paulo hakusema hivyo. Petro hakusema hivyo. Yesu hakusema hivyo. Mungu hakusema hivyo.

Ishara ya Hatari – Bendera Nyekundu

Mwishoni ningependa kutaja jambo moja zaidi ninalolitia mkazo katika kitabu changu *True Complementarity: The way of Christ for men and women* (Kukamilishana kwa Kweli: Njia ya Kristo kwa wanaume na wanawake).

Tukumbuke kwamba katika Biblia kuna kweli mahali pamoja ambapo mtu anatoa amri kwamba wanaume wawatawale wanawake. Mahali hapo panapatikana katika kitabu cha Esta, na amri hiyo haikutolewa na Mungu wa kweli wala kwa jina lake.

Ilitoka kwa “wenye hekima” wa kipagani. Amri hiyo ilitolewa na mfalme wa kipagani aliyekuwa na hasira na mwenye kisasi. Malkia wake alikuwa amekataa kwa ujasiri kutii amri yake aliyoitoe akiwa amelewa, ya kuonyeshwa kama kitu katika karamu yake ya kitaifa na kukodolewa macho na wageni wake waliotelewa.

Katika Esta 1:22, amri ya Mfalme Ahasuero (Xerxes) inasema kwamba kila mwanamume awe bwana katika nyumba yake mwenyewe, jambo linalomaanisha hasa kwamba kila mwanamume amtawale mkewe (taz. mistari ya 16-20).

Hasira ya mfalme ilipokwisha kutulia, alijitoa kwa namna rasmi ya unyonyaji wa kingono. Kutoka kila jimbo la ufalme wake aliletewa wanawali wazuri wa sura. Kisha kila usiku alimbaka msichana mmoja, bikira, ambaye baadaye alimpeleka kwenye sehemu ya nyumba yake ya wanawake iliyokuwa ya “bidhaa zilizokwisha kutumika” – asionekane tena kamwe, isipokuwa aitwe (Esta 2).

Huyo ndiye aliyekuwa mtu aliyetoa amri hiyo. Mpagani, mbakaji wa mara kwa mara, mhalifu wa kingono wa kuchukiza – yeye ndiye mtu pekee katika Biblia anayewaamuru wanaume watumie mamlaka juu ya wanawake.

Ni vigumu kuwazia ishara ya hatari iliyo wazi zaidi.

Matumizi yake mabaya ya kinyama ya mamlaka ya kiume ni uthibitisho wa kusikitisha wa onyo la Mungu katika Mwanzo 3:16. Utawala wa wanaume juu ya wanawake ni matokeo ya kutotii kwa wanadamu. Si amri ya Mungu kwa wanaume.

Kwa Kujifunza Zaidi

For more on the traditional majority view of women's inferiority, and its rejection, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 2.

For more on the complementarian concept of "roles", see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 7.

For more on Genesis 2 and 3, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 5 and 6.

For more on women in the Old Testament, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 7 and 8.

For more on Jesus, the Twelve, and the Gospels, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 3 and 4.

For more on 1 Corinthians 7, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 9.

For more on Ephesians 5, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 10 and 11.

For more on 1 Peter, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 12.

For more on the New Testament ministries of women, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 13 to 17.

For more on 1 Corinthians 11:2–16, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 18 to 20.

For more on 1 Corinthians 14:34–35, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 21 and 22.

For more on 1 Timothy 2, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapters 23 to 29.

For more on elders' qualifications in 1 Timothy 3 and in Titus 1, see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 30.

If you are concerned about the impact of culture on interpreting the Bible, and about "slippery slopes" (where one change of view leads to another), see True Complementarity: The way of Christ for men and women (Apollos, 2026), chapter 31.

MAWASILIANO

Tafadhali tutumieni maswali au maoni yenu kupitia fomu ya mawasiliano.

Tanbihi

1. Kuhusu kukosekana kwa maelezo, taz. Hurley, Man and Woman in Biblical Perspective, 1981: 200–2; Recovering Biblical Manhood and Womanhood, 1991: 180–1 (Moo); Knight, The Pastoral Epistles 1992: 140; Mounce, Pastoral Epistles 2000: 120–3; Grudem, Evangelical Feminism and Biblical Truth 2004: 65–9, 299–302; Blomberg, Two Views on Women

in Ministry 2005: 168; Sandom, “Different by Design” 2012: 154–60; Köstenberger na Köstenberger, “God’s Design for Man and Woman” 2014: 205–12; “Women in The Church”, toleo la 3: 155– 61 (Köstenberger), 188–90 (Schreiner); Smith, God’s Good Design 2019: sura ya 2; Grudem, Systematic Theology, toleo la 2, 2020: 1152, 1161; DeYoung, Men and Women in the Church 2021: 79–80; Kuruvilla, 1 and 2 Timothy, Titus 2021: sehemu 4.2.1–2. Yarbrough (The Letters to Timothy and Titus 2018: 175) halishughulikii ugumu huo moja kwa moja, lakini anasema kwamba wazo kuu la Paulo ni “namna ya busara ya kumkumbusha Timotheo mgawanyo wa kazi uliokuwa ukitumika katika ibada ya kanisa”. Lakini hilo halishawishi. Kama ingekuwa desturi ya kawaida ya Paulo kukataza wanawake kufundisha, isingekuwa busara kumkumbusha Timotheo jambo hilo. Kwa kulinganisha: Ilikuwa desturi yake ya kawaida kulaani uasherati, lakini mtu hawezi kuwazia kwa dhati kwamba kwa sababu ya busara angemwandikia Timotheo: “Siruhusu uasherati.” Zaidi ya hayo, busara ya Paulo katika waraka huu inaonekana katika kutowataja kwa majina wale wanawake matajiri waliokuwa wakienenda vibaya, wakati kwa Timotheo yeye ni mnyoofu kabisa katika waraka wote (taz. 1:3; 18-19; 3:15; 4:6-7; 11-16; 5:1; 21-23; 6:2; 11-14; 20-21).

Katika tanbihi 309 Yarbrough anataja mahali pawili ambapo “*“kuruhusu”*” linatumika, na mahali hapo panasisitiza ugumu huo: (1) Katika 1 Wakorintho 14:34, “*hawaruhusiwi*” ni kauli ya kutendwa katika nafsi ya tatu, jambo linalofaa vizuri kueleza kanuni ya jumla iliyowekwa na mamlaka inayohusika, tofauti na “*siruhusu*”; (2) Katika 1 Wakorintho 16:7 Paulo anasema anatumaini kuwatembelea Wakorintho wakati fulani, “*Bwana akinijalia*” – jambo ambalo Bwana anaweza kulifanya wakati mmoja, lakini si wakati mwingine. Nililishughulikia tatizo hili la “*Siruhusu*” katika Bartlett, Men and Women in Christ: Fresh Light from the Biblical Texts 2019: 220. Kwa kadiri ninavyojua, hakuna mhakiki yeyote mwenye mwelekeo wa ukamilishano aliyekishughulikia kitabu changu ambaye amelijibu. Mtu anaweza kurejea jinsi Mafarisayo wanavyosema katika Marko 10:4 (“*Musa alitoa ruhusa kuandika hati ya talaka*”) na Yesu katika Mathayo 19:8 (“*Kwa sababu ya ugumu wa mioyo yenu Musa aliwapa ruhusa kuwaacha wake zenu*”). Marejeo hayo yanahusu matokeo ya agizo la torati ya Musa katika Kumbukumbu la Torati 24:1-4, lililomkataza mwanamume aliyemtaliki mkewe kumwoa tena baadaye; jambo hilo lilionyesha kwamba talaka ilivumiliwa, na Yesu anaeleza kwa nini ilikuwa hivyo. Lakini hapa “*Musa*” ni namna fupi ya kusema yenye maana ya “*torati ya Musa*”, na maandiko haya hayatumii nafsi ya kwanza (“*Ninaruhusu*”). Kwa kweli torati ya Musa haisemi mahali popote “*Ninaruhusu*” au “*Siruhusu*”, wala Yesu mwenyewe hatumii kamwe usemi kama huo anapoeleza kanuni ya mwenendo.